

μένη ηλεκτρική δύναμις είναι ἡ τῆς ἀντιστάσεως τῶν ἀγωγῶν τοῦ ρεύματος, ἥτις ἐν πάσῃ περιστάσει ἀπαιτεῖ διηλεκτρὸς συμπλήρωμα αἰρίου, προερχομένου ἐκ ξένης πηγῆς, πρὸς διατήρησιν τῆς ποσότητος. »

« Ἡ ἐφαρμογὴ μέχρι τέλους τῆς ἀρχῆς ἦν περιέχει ἡ ἐρεῦρεσις τοῦ Καρόσιου φαίνεται εἰς τὸν ὑποφαινόμενον ἀναμφισβήτητος. »

Ἐν ἄλλῃ δὲ ἐκθέσει ὁ Σείμης λέγει, ὅτι ἤδη τῷ φαίνεται ἐντελὲς δυνατόν νὰ κατασκευασθῇ ἰσχυροτάτη μηχανὴ συνθέσεως καὶ ἀποσυνθέσεως, ἀνευ ματαίας δαπάνης, ἐπιδολοῦς εἰς τὰ συμφέροντα τῶν μετόχων.

Πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν ὁ Κ. Καρόσιος ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην. Ἀλλ' ἀπροσδόκητα προσκόμματα, οἷα φύονται κατὰ τὴν ἀρχὴν παντός μεγάλου ἔργου, ὡς δοκιμασίαι τῆς μεγαλοφυΐας, καὶ ὡς μέτρα τῆς δυνάμεως τοῦ ἔργου αὐτῆς, ἀνέβαλον δυστυχῶς ἐπὶ πολὺ τὰ πειράματα.

Τέλος ὅμως ὁ πατριωτισμὸς τῶν συμπατριωτῶν τοῦ ἐσπευσεν εἰς ἐπικουρίαν του, καὶ πέρυσιν ἀνώνυμος ἐταιρία συνέστη ἐν Γενούῃ ἀδεια τῆς Σαρδικῆς κυβερνήσεως, καὶ συλλέξασα ἐν βραγεὶ χρόνῳ δύο ἑκατομμύρια δραχμῶν, προσδιώρισε τὴν ποσότητα ταύτην εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἀνακαλύψεως. Τότε ὁ Καρόσιος, φέρων συστάσεις τῆς Κυβερνήσεως τοῦ πρὸς ὕλους τοὺς ξένους αὐτῆς ἐπιτετραμμένους, ἀπῆλθεν εἰς Λονδίνον ὅπως ἐκεῖ ἐνεργήσῃ τὴν κατασκευὴν τῆς μηχανῆς αὐτοῦ. Οὕτω, μεθ' ἑνὸς ἔτους ἐπιτυχῇ πειράματα, ἡ πρώτη μηχανὴ, κατασκευασθεῖσα δαπάνῃ τῆς ἐταιρίας τῆς Γενούης ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ Σείμης, θέλει εἶσθαι ἐτοιμὴ πρὸ τοῦ προσεχοῦς χειμῶνος.

Καὶ ὁ αὐτοκράτωρ δὲ τῶν Γάλλων, βλέπων ἐπίσπευτον νὰ συνδράμῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὑπὸ τῶν ἐπιστημῶν προόδου, ἀπεφάσισε νὰ κατασκευασθῇ καὶ εἰς Παρίσι ἰδίᾳ δαπάνῃ ὁμοία μηχανὴ, δυνάμεως πολλῶν ἱππῶν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ στρατηγοῦ Μορίης, εἰς τὸ πολυτεχνικὸν ταμεῖον καὶ οὕτως Ἀγγλοὶ καὶ Γάλλοι μηχανικοὶ ἀμιλλῶνται ὅπως προικίσωσι τὸν κόσμον διὰ τῆς ἐξαίρετου ταύτης ἀνακαλύψεως, ἥς ἀπείρος ἔσεται ἡ ὠφέλεια.

Ὅπερ δὲ μάλιστα θαυμάσιον ἐν αὐτῇ, εἶναι ὅτι δαπανᾷ μόνον ὅ,τι αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ παράγει διὰ τῆς ἰδίας αὐτῆς δυνάμεως, ἥτις, ἀπ' ἐναντίας τῆς δυνάμεως τοῦ ἀτμοῦ, δὲν περιορίζεται διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῶν ἀντιστάσεων, καὶ οὐδὲ τὰς δαπάνας οὐδὲ τοὺς κινδύνους τῆς καυσίμου ὕλης συνεπιφέρει.

(Ἐκ τῆς ἐφημ. τῶν Σοφιστῶν.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἡ Πρόδος τοῦ Χριστιανοῦ ἀποδηματῆος ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου εἰς τὸν μέλλοντα. Ἐν Α-

θῆναις, τυπικὸς Ν. Ἀγγελίδου, 1854.

—ο—

Ἡ ἔλλειψις βιβλίων ἠθικῶν καὶ ἐνταυτῷ τερπνῶν πρὸς φωτισμὸν τῶν ἀναγινωσκόντων καὶ ἀνάπλασιν τῶν ἡθῶν, εἶναι κατὰ δυστυχίαν ἐπαισθητὴ εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν.

Τὴν ἔλλειψιν ταύτην ὁ Ἀμερικανὸς καὶ φιλέλλην Κ. Βουέλιος ἀνεπλήρωσεν ἐν μέρει διὰ τῆς μεταφράσεως καὶ ἐκδόσεως τοῦ ἀνωτέρω ἀναγγελλομένου βιβλίου. Τὸ βιβλίον τοῦτο, τυπωθὲν τὸ πρῶτον κατὰ τὴν 17. ἑκατονταετηρίδα, ἐξεδόθη πολλάκις ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ μετεφράσθη εἰς ὕλας σχεδὸν τὰς γλώσσας. Εἶναι δὲ γεγραμμένον ἐν εἴδει ἐνυπνίων τὰ ὅποια ἀφινον εἰς τὸν νοῦν τοῦ Βουνιανοῦ ἐντυπώσεις, αἵτινες οὐδέποτε ἐξηλείφθησαν, ἴσως δὲ καὶ τὸν παρεκίνησαν νὰ δημοσιεύσῃ τὸ ἀριστούργημα τοῦτο τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ. Περιστὸν κρίνομεν ν' ἀναλύσωμεν τὸ πόνημα τοῦτο, τὸ ὅποιον εἶναι ἀληθὲς ἀπάνθισμα τῆς ἱερᾶς βίβλου καὶ τῶν σωτηρίων αὐτῆς ἀρχῶν· συνιστῶμεν δὲ τοῦτο εἰς τοὺς ὁμογενεῖς, πεπεισμένοι ὅτι θέλουσιν αἰσθανθῆ τὴν αὐτὴν ἡδονὴν ἣν ἡσθάνημεν καὶ ἡμεῖς ἀναγνώσαντες αὐτό. Ἡ μετάφρασις εἶναι ἀπλή, γλαφυρὰ, τὸ ὕψος τερπνόν, καὶ ὁ τύπος κάλλιστος, εἰκονογραφίαι δὲ στολίζουσι τὰ κείμενα. Ἐνὶ λόγῳ τὸ βιβλίον τοῦτο ἔχει ἀπείρα τὰ πλεονεκτήματα.

Α. Σ.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

—ο—

Αἱ τέσσαρες εἰκόνες τῶν Εὐαγγελιστῶν, ὃς ἐδημοσιεύσαμεν ἐν τῷ παρόντι φυλλαδίῳ καὶ ἐν τῷ προλαβόντι, ἀντεγράφησαν ἐκ τοῦ βόλου τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκκλησίας τοῦ Νικοδήμου, ἣν ἡ Ῥωσικὴ αὐτοκρατορικὴ κυβερνήσις διασκευάζει εἰς ἴδιον ταύτης παρεκλήσιον, καὶ διακοσμᾷ διὰ τῆς γλαφυρᾶς καὶ ἡσκημένης γραφίδος τοῦ ἐξόχου καλλιτέχνου Κ. Λουδοβίκου Θεοδώρου.

Ἡ ἐκκλησία τοῦ Νικοδήμου εἶναι μία τῶν ἀρχαιοτάτων, ἴσως ἡ ἀρχαιότατη, βεβαίως δὲ ἡ μεγίστη καὶ ὠραιοτάτη τῶν ἐκκλησιῶν ὅσαι ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν Αὐτοκρατόρων ὠκοδομήθησαν ἐν Ἀθήναις καὶ εὐγνωμοσύνην ὀφειλομένην εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ὅτι ἐρείπιον παρημελημένον καὶ καταρρέον, τὸ ἐπεσχεύατε καὶ τὸ νῦν ἐπέστη ἀξίως τῆς αὐτοῦ καμψότητος, εὐρυθρίας καὶ ἀρχαιότητος, καὶ τὸ ἔσωσε τῶν δεινῶν συνεπειῶν τῆς ἀκηδείας τῶν τε ἀρχαιολογικῶν καὶ τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν, ἥς ὕματα ἐγένοντο, ὡς καὶ ἄλλοτε τὴν περὶ τούτου λύπην ἡμῶν ἐξεφράσαμεν, ποσαῦτα ἄλλα τῆς Βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς μὴ μὲν ἀλλὰ περιεργότατα λείψανα.

Ὁ δὲ τὴν ζωγραφικὴν ἐπικόσμησιν τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἐπιτραπείς, Κ. Α. Θεόφιλος, εἶναι υἱὸς τοῦ περιφήμου φιλέλληρος Κ. Εἰρηναίου Θεοφίλου, παρ' ᾧ ἡ Ἑλλάς καὶ ἐν ταῖς παρούσαις καὶ ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς αὐτῆς δειναῖς περιστάσεσιν, εὗρεν ἀρρώγην καὶ παραμυθίαν, καὶ ὃν ἐγκυχωμένη κατατάττει μεταξὺ τῶν πρώτων αὐτῆς πολιτῶν. Παριστώμεν δὲ τοῖς ἀναγνώσταις τοὺς τέσσαρας Εὐαγγελιστάς, ὡς ἀπαρχὴν καὶ δείγμα τῆς καλλιτεχνίας τοῦ διακεκριμένου ζωγράφου, οὗ ἡ παρουσία καὶ ἡ δραστηριότης μεταξὺ ἡμῶν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ πρώτη ἀπορμή ἀναγεννήσεως τῆς ζωγραφικῆς ἐν Ἑλλάδι, καὶ μορφώσεως ἰδίου ἐργαστηρίου ὑπὸ οἰωνοὺς ἀρίστους, καὶ κατὰ ῥυθμὸν τὸν καταλληλότετον. Διότι, ὡς ὁ ἐνδοξος αὐτοῦ πατὴρ ἀείποτε ἐπρέσβευεν ὅτι ἡ Ἑλλάς πρέπει νὰ ἀναπτυχῇ πολιτικῶς τε καὶ κοινωνικῶς ἐν ἐαυτῇ καὶ δι' ἐαυτῆς, ὠφελουμένη μὲν ἐκ τῶν φώτων καὶ προόδων τῶν νέων ἐθνῶν, ἀλλὰ σταθερῶς πρὸς τὸ ἀθάνατον αὐτῆς παρελθὼν ἀποβλέπουσα, οὕτω καὶ ὁ φιλόκαλος υἱὸς ἰδιόρρυθμον ἠέλησε νὰ μορφώσῃ τέχνην δια τὴν Ἑλλάδα, ἀπορροῖαν μὲν τῆς Βυζαντινῆς, ἀπὸ δὲ τῆς νεωτέρας ἀρυσμένην πολλὰ καὶ ὠφέλιμα, καὶ ἐμβριθεστέραν μὲν ταύτης, ἐκείνης δὲ χαριεστέραν ὁπωσὺν καὶ μαλακωτέραν.

Ἀμφότεραι αἱ τέχναι, ἡ τε Βυζαντινὴ καὶ ἡ Ἰταλική, παρήχθησαν ἐκ τῶν παραδόσεων ἢ τῶν παραδειγμάτων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ τῇ διαφορᾷ ὅτι ἡ μὲν Βυζαντινὴ παριστᾷ τὸ γῆρας τῆς ὠραίας ἐκείνης τέχνης, ἐγκολπωθὲν ὑπὸ τοῦ νέου σαραυ καὶ ἄλλου θρησκευματος, ἡ δὲ Ἰταλικὴ τὴν ἀναδίδωσιν αὐτῆς, ἴσως δὲ καὶ τὴν πρόδον, οὐχὶ μὲν κατὰ τὴν εὐγένειαν τῶν μορφῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν χειρουργικὴν ἐπιδειξιότητα, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ἰδεῶν ἁλλοτρίων εἰς τὴν θρησκείαν, πηγαζουσῶν δ' ἐκ τῆς θέας τῶν ἐν τῷ μεσαιῶνι ἀνακαλυφθέντων γλυπτικῶν ἀριστουργημάτων τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος. Ἡ ὁδὸς ἦν ὀφείλει νὰ βαδίσῃ ἐν Ἑλλάδι ἡ ἡδὴ ἀναβιώσασα ἀγιογραφία, πρέπει ἀναμφισβητήτως νὰ διέλθῃ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὁρίων, ἐπίσης ἀφ' ἑκατέρου ἀπέχουσα, ἀπὸ μὲν τοῦ Βυζαντινοῦ ῥυθμοῦ, ὅσον τὸ ἐντεχνοὺ καὶ ἐπιμελετημένον ἀπέχει τοῦ βαναύσου, ἀκάμπτου καὶ ἀδεξίου, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰταλικοῦ, ὅσον τὸ πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ ἀπέχει τοῦ τῆς εἰδωλολατρίας. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τέχνῃ ἐκάστου τῶν θεῶν, τοῦ Διὸς αὐτοῦ, τοῦ πάντων ὑπερτάτου, ἡ παράστασις ἔπρεπε νὰ ἐκφράζῃ τὰ γῆνα πάθη, καὶ νὰ χαρακτηρίξῃ τὰ παντοῖα συμβάντα, ᾧ ὁ μῦθος ἀπέδιδεν εἰς αὐτούς. Ἀλλ' ἐν τῇ χριστιανικῇ θρησκείᾳ, τῇ ἀναβάσει εἰς τὴν ἀληθῆ ἐπίγνωσιν τῆς θεότητος, ὁ Θεὸς εἶναι ὁ ὑπερτάτος ποιητὴς τοῦ παντός, ὁ ἐν ἀκινήσει τὰ πάντα κινῶν, οὐδὲ παθαινόμενος, οὐδὲ κατὰστασιν μεταβάλλων, ὑπεκφεύγων ἐπομένως τοῦ γραφέως τὴν τέχνην, ἐκτὸς ἂν τις διὰ γῆινων γραμμῶν καὶ χρωμάτων δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὴν ὑπερτάτην δύναμιν, τὴν ὑπερτάτην ἀγαθότητα, τὴν ὑπερτάτην σοφίαν! Καὶ αἱ λοιπαὶ δὲ τοῦ χριστιανισμοῦ παραστάσεις, οὐδεμιᾶς εἰσὶ δεκτικαὶ ποικιλίας περὶ τὸ ἦθος καὶ τὴν ἐκφρασιν, διότι αἱ

ἅγιοι, ὡς τοιοῦτοι, ἀπεξεδύθησαν τὰ γῆνα πάθη καὶ τὸν ὑλικὸν ἀνθρώπον, παρέδωκαν εἰς λήθην τὸν κοσμικὸν αὐτῶν βίον, καὶ μόνον αἰσθημα ἐναπολείπεται ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν ἡ εὐσέβεια, καὶ μόνον πάθος ἡ ἐνασχόλησις ἡ τοῦ Θεοῦ λατρεία. Ἡ τέχνη ἄρα πλανᾶται θέλουσα νὰ διαποικίλῃ τοὺς χαρακτῆρας αὐτῶν, καὶ εἰδωλολάτρες ἀποδίδει ἐπιτυποῦσα εἰς τὸ μὲν τῶν προϊόντων αὐτῆς τὸν χαρακτῆρα τῆς σοφίας τῆς Ἀθηνᾶς, εἰς τὸ δὲ τὴν βασιλικὴν μεγαλειότητα τοῦ Διὸς ἢ τῆς Ἥρας, εἰς ἕτερον τῆς Νιόβης τὴν μητρικὴν θλίψιν, καὶ ἄλλους ἄλλων θεῶν τύπους ζητοῦσα νὰ μιμηθῇ. Ὅπως δὲ ἀληθὴς ἡ χριστιανικὴ τὸν νοῦν τῆς αὐλῆς ἡμῶν λατρείας ἐκφράζουσα, καὶ ταῖς παραστάσεσιν αὐτῆς τὸν γῆσιον ἀποδίδουσα χαρακτῆρα, ὡς πᾶσαι αἱ ψυχαὶ τῶν χριστιανῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἁγίων ὑπ' ἐνός καὶ μόνου πληροῦνται αἰσθήματος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, οὕτω καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν μορφῶν πρέπει μία καὶ μόνη νὰ ἐπιπνέῃ ἐκφρασις, ἡ τῆς ἐνδομύχου λατρείας, τῆς ὑπερτάτης τοῦ Θεοῦ ἀγάπης, τῆς ἐμβριθοῦς ἐπιγνώσεως τῆς μεγαλειότητος τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ταπεινώσεως ἐνώπιον τῆς παντοδυναμίας αὐτοῦ.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν συναπαιτεῖ καὶ τὴν μονοτονίαν διότι τοιαύτη εἶναι ἡ τῆς φύσεως ἀπειρος ποικιλία, ὥστε ἡ αὐτὴ ἀκτίς ἐπὶ διαφορῶν μορφῶν ἀντανεκλωμένη παντοῖως ὁλᾷται καὶ διάφορα δύναται νὰ παραγάγῃ ἀποτελέσματα. Οὕτως ἦν ὁ χαρακτῆρ τῆς Βυζαντινῆς τέχνης, ποικιλία μορφῶν, ἀλλ' ἐνότης τύπου καὶ ταυτότης ἐκφράσεως, τῆς ἐνδομύχου, σοβαρᾶς καὶ ἀπροσποιήτου εὐλαθείας. Ἀλλ' ἡ Βυζαντινὴ τέχνη ἦν ὡς πρὸς τὴν ἐργασίαν ἡ παρακμὴ τῆς Ῥωμαϊκῆς, ἥτις ἦν ἡ παρακμὴ τῆς Ἑλληνικῆς διὰ τοῦτο, καὶ τοι περιόληθεῖσα ὑπὸ τῆς πνευματικῆς θρησκείας τὸ ἐμβριθές ἐκεῖνο καὶ ἀξιοματικόν, τὸ περισῶσαν τὴν εὐγένειαν τοῦ τύπου αὐτῆς, ἀλλ' ὡς πρὸς τὰ κατέλαστα, καὶ τὴν τῶν σωμάτων διάπλασιν εἶχε ἀπολέσει τὸ πλεῖστον τῆς ἀξίας αὐτῆς, καὶ περιέλθει εἰς κατὰστασιν βανουσουργίας, ὁσημέραι ἀπὸ τὸ χειρωνακτικώτερον ἐκτρεπομένης. Ἐκ τῆς τοιαύτης ἐκβαρβαρώσεως πρέπει ὁμολογουμένως ν' ἀνακύψῃ ἀναγεννωμένη παρ' ἡμῖν ἡ τέχνη τὴν σήμερον, καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ κατὰ τοῦτο ἐξευγενισμοῦ αὐτῆς οὐδαμῶς ἀλλαχοῦ ἔχει νὰ ζητήσῃ ἢ εἰς τὰ ἀνυπερέβλητα τῶν προγόνων ἡμῶν ὑποδείγματα, καὶ εἰς τὰ κατὰ ζῆλον ἐκείνων παραχθέντα νεώτερα εὐρωπαϊκά, καὶ ἰδίως τὰ Ἰταλικά ἀριστουργήματα. Ὡστε ἡ νεοελληνικὴ τέχνη, καὶ δὴ ἡ παρ' ἡμῖν ἀγιογραφία, πρέπει νὰ διαπλασθῇ ἐκ τοῦ Βυζαντινοῦ τύπου, πρᾶϋνομένου ἐπὶ τὸ κλασικώτερον καὶ ἀκριβέστερον τῶν μορφῶν. Τοῦτο ἐνόησεν ὑπερφυῶς ὁ Κ. Θεόφιλος, καὶ τοῦτο ἐφήρμοσεν εἰς τὰς γραφὰς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Νικοδήμου, ὃν ὠραῖον δείγμα παριστῶσιν αἱ τέσσαρες δημοσιευθεῖσαι τῶν Εὐαγγελιστῶν εἰκόνες.